Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!

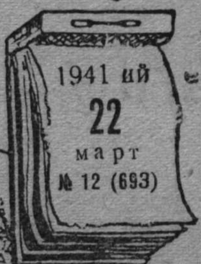

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ

АДРЕС: Йошкар-Ола, Маговский урем, 45, „Ямде лий" редакций.

4-ше классыште тунемше-шамычлан

Руш йылме дене устный испытанийлан кузе ямдылалташ

20 ден 25 май коклаште чыла 4-ше класслаште тунемше-шамыч шке илышыштышт первый гана испытанийыш каят.

Руш йылме дене испытаний тыланда письменный гына огыл, устныят лиеш. Тидыжланат, тудыжланат тыланда ямдылалташ кӱлеш.

Устный испытанийыште тыланда иктаж-могай палыдыме книган ужашыжым але изи статейкым лудын пуаш логалеш; тиде ийыште тунемме почеламутым але басньым наизусть каласен пуаш да иктаж могай предложенийлан грамматический разборым ышташ.

Лудаш ямдылалташ кӱлеш мо? Обязательно кӱлеш. Тидым вот кузе ыштыман. Испытанийыште тендан лудын моштымашда теве кузе аклалташ тӱҥалеш: тӱкныде, писыракын, йӱкын да выразительно слог ден мут-шамычым кодыде лудын моштеда мо да лудмо ужашын содержанийжым шке мут дене каласен моштеда мо. Устный испытанийыште сайын ответым пуашлан лийын тыланда правило семын кажне кечын пел час деч шагал огыл йӱкын, раш мут пералтмым да препинаний знак-шамычым ончен лудаш кӱлеш.

Лудаш я шкендан пионерский газетдам, я внеклассный чтенийлан иктаж-могай книгам налаш кӱлеш. Те тыгай у оҥгай книга-шамычым: Гайдарын „Тимур и его команда", Фиш ден Ходаковын „Шесть часов из жизни шофера Койда", Раскован—„В Кремле", Ванда Василевскаян „Комната на чердаке" ден „Верби и мостовая" лудында мо? Лудса нуным.

Кече еда пел час лудмо дене те пеш сайын лудын мошташ тунем шуыда.

Но книга лудмо дене пырля тыланда тиде ийыште тунемме гыч иктаж-могай наизусть лудын пуаш верештеш. Тыгеат лийын кертеш: тыланда тунемме ийын тӱҥалтыште лудмо почеламут-шамычым наизусть лудын пуаш перна, а те нуным кызыт изиш монденда. Садлан тыланда кызытак угыч повторитлен лекташ кӱлеш.

Наизусть тунем налме почеламут але басня-шамычым испытанийлан повторитлыме тетрадьышкыда мондымо деч возеда гын, пеш сай лиеш. Уш гыч шарнен тетрадьышке возымыдам те книга почеш таҥгастарен проверяйза. Чыла возымыдам внимательно проверяйза: буква возымаште йолва огыл, но препинаний знакым шындылмаштат ик ошибкат ынже лий.

Грамматика дене тыланда ик предложений пуалтеш. Тыланда палаш кӱлеш: тудо простой але сложный, повествовательный, вопросительный але восклицательный. Тудын главный ден второстепенный члженже-шамычым ончыкташ кӱлеш: предложенийын могай член -шамычше подлежащий дек относиталтыт, могайже сказуемый дек, могайышт второстепенный член-шамыч дек относиталтыт да тидын годым кӱлеш вопросым шыиден моштыман. Тылеч посна речьын чыла часть-ше-шамычым правильно пален каласен мошташ кӱлеш. Мутлан, существительный: тудо могай собственный але нарицательный, могай род, могай числа, могай падежыште шога. Глаголышто жапым, лицом, числом пален каласыман, а прилагательныйыште—родым, числам да падежым.

Тендан деч мо тугай существительный, прилагательный, подлежащий предложений улмым йодын кертыт. Вопрослан вашмутым пумо деч посна тыланда шке примерым ончыктен пуаш перна. Пример тунемме ий мучко лудмо почеламут, басня але ойлымаш-шамыч гыч лиеш гын, пеш сай.

Чыла тиде вопрос-шамыч дене сайын ямдылалташлан лийын, Афанасьевын учебникыштыже шукыжым повторитлаш кӱлеш. Разборланат жап деч ончыч упражнятлаш да шканет сай примерым ямдылен шке тетрадьышкет возен лукташ кӱлеш.

Повторенийым ышташ коктын, я кумытын погынаш тӱҥалда гын, пеш сай лиеш. Школеш погынеда гын, тушто тыланда туныктышо-шамыч полшат. Кызытак тыгай группа-шамычым ыштыза. Шкаланда календарный планым ыштыза, тушто тунемме ий мучаш марте кажне куд кечылан могай материалым повторитлаш кӱлмым палемден лекса. Тиде планым ышташ тыланда тендан туныктышо-шамычда полшат.

А. Беднякова.

РСФСР Наркомпросын школа-шамыч Государственный институтын старший научный сотрудникше, филологический наука-шамыч кандидат.

ЮНЫЙ ШЕФ-ШАМЫЧ

ВАНЯ ОХОТНИКОВ ВЫСТАВКЫШТЕ УЧАСТВОВАТЛАШ ТӰҤАЛЕШ

„У пасу" колхоз кролик ферма деч 18 тӱжем теҥге доходым налын! Колхоз тиде доход дене 2 имньым, ял озанлык машина-шамычым налын да молымат ыштен.

Кролик фермым Ванюн аваже М. Охотникова вуйлата. Тудын аважым Выставочный комитет изи ший медаль дене наградитлен. Ваню аважлан кролик ончымаште эре полшен шога. Кроликым кузе ончаш, кузе игыштым пукшаш—тудо чыла шинча.

Кокла шот дене кажне ава деч 19,4 кроликым ончен шуктымо. Кызыт фермыште чылаже 100 ава кролик уло.

Ваню кодшо ийынат Выставкыш миен, тунам тудо кроликым ончен. А тений тудо выставкыште участвоватлаш, ял озанлык передовик-шамычын чапле пашаштым ончаш тӱҥалеш.

Ваня да тудын аваже, ачаже Выставкыште участвоватлаш тӱҥалыт.

А. Речкин.

Йошкар-Ола район, Русско-Кукморский НСШ.

Оршинский средний школышто (Ново-Тор'яльский район) тунемше-шамыч Полушин Володя, Полянин Леонид, Полушин Гриша яра жапышт годым шкеныштын „Броненосец Потемкин" колхозыштышт талгудо-шамычым ончаш полшат. Нуно чӱчкыдынак талгудо-шамычым эрыктат, вакшыштым вашталтат.

Колхоз правлений юный шеф-шамычлан пашам сай ыштымыштлан благодарностьым увертарен.

Снимкыште: Оршинский средний школышто тунемше Полушин Гриша ден йолташыже шефыш налме имньышт дене.

Фото Д. Зверевын.

Виян да таза талгыдым, презым ончен куштена

Ме кажныже шке колхозыштына талгыдым, презым, пачам да чывым шефыш налын улына.

Урок деч вара шефыш налме чома ден презым прогулкыш луктына, мушкына да шерына. Коновалов Трофимын, Лучков Павелын, Пакеев Исайын ончымо талгыдышт эре йытыра да вӱташт эрыктыме лийыт. Нунын тыге сайын ончымышт дене талгыде-шамыч виян кушкыт.

А мый презым шефыш налынам. Презым сайын ончем, кузе виянгмыжым эре эскерем. Шочмеҥге презе 25 килограмм нелытан ыле, а ынде ятыр ешалтын.

Конюх ден скотница-шамыч мемнан полышлан куанат да шке колхозысо йочашт-шамыч дене моктанат.

Ме виян да таза талгыде, презе-шамычым ончен кушташ верч кучедална.

Молотов Степан.

Сернурский район, Кой-Сола НСШ.

Мый талгыдым шефыш налынам

Мыйын ачам конюх. Тудо чылаже 8 имньым онча. Мый ачамлан имне ончымаште эре полшен шогем. 8 имне кокла гыч кок талгыде улыт. Мый талгыдым шефыш налынам. Урок деч вара талгыдым шерам, мушкам. Шокшо кече лияш тӱҥалеш гын, мый талгыдым кычкен кошташ туныктем.

Домрачев Йыван.

Н-Тор'яльский район, Немдинский НСШ.

Сӱрет Л. СМЕХОВЫН. *Текст А. ЯШИНЫН.*

КӦ ОНДАЛЕН?

Тунем ом керт сентябрьыште.
Кечат мотор кудвечыште.
Лудаш тӱҥальым. Тугаяк
Ийгече сай кеҥеж гаяк.

Ок лий ярсаш декабрьыштат:
У лумжо тич кудвечыштат.
Ок кӱл учебник ден тетрадь!
Издер тӧрлаш гын мые рад.

И перныш йӧсӧ март тылзеш:
Вуем шелшашла корштыш пеш.
Шинчаш логале вуй сакен,
Книга лудаш шым керт ярсен.

Июньышто — йӧршеш ӧрат.
Шӱкшӱ — тунемме результат.
Тланда кертам мый чын ойлен:
Ийгече мыйым ондален.

АНТОНОВ ИВУК кусарен.

23

Кушто дружный йоча-шамыч улыт, тушто весела!

Волжск оласе 5-ше №-ан неполный средний школа.

Волжск оласе 5-ше номеран НСШ-ыште йоча-шамыч дружный, весела, пашам йӧратыше улыт. Нуно общественный пашаште активно участвоватлат, йоча творчествым ончымо олимпиадылан сайын ямдылалтыт.

Таче нуно тиде кок страницыште шке пашашт нерген каласен пуат.

Республикын юбилейжым чаплын вашлийына

Мемнан школышто чыла тунемше ден туныктышо-шамычат Марийский республикын XX ияш юбилейже лӱмеш социалистический соревнованийыш ушненыт. Класс ден класс, тунемше ден тунемше-шамыч соревноватлат. 6 „Г“, 6 „А“ да 7-ше классыште тунемше-шамыч тунеммаште почеш кодшо-шамычлан полшат. Нине класс-шамыч тунемме шотыштат, дисциплина, общественный пашам ыштыме шотыштат онычылно улыт, йоча-шамыч „икте чыла верч, чылан икте верч“ лозунгым шуктен шогат.

Школышто чыла 959 тунемше-шамыч кружоклаште шогат. Военно-физкультурный пашамат тений сайын шындыме. 5—7 класслаште тунемше 320 йоча-шамыч чылан гаяк теле вид дене оборонный значок-шамычлан нормым сдатленыт да 52 процентше значокымат налыныт. Марийский АССР-ын юбилейже лӱмеш 5—7 класслаште чыла тунемше-шамычын оборонный значокышт лийже, манын ме тыршена.

Кызыт туныктышо да тунемше-шамыч испытаниймлан ямдылалтмаш пашашке кугу вниманийым ойырены. Мемнан задача: тунемме ийым ик „плохо“ деч посна пытарен, чыла йоча-шамычланат ик класс гыч весыш вончаш — тыге Марийский АССР-ын XX ияш юбилейжым чаплын вашлияш.

И. Х. Халиулин,
Волжскысо 5-ше №-ан НСШ-ын директоржо.

АРЯ АФЕРИНА ден ТОЛЯ ФЕДОРОВ препаратым ямдылаш тунемыт.

Ученический комитетын пашаже

Тунемме ийыш пурышна велэ, ученический комитетын пашаже каяшат тӱҥале. Тунамак учком шке йырже тунемше ден пионер-шамычын активым чумырыш. Ме школьный режимым тӱрыс шуктышаш верч кучедалаш тӱҥална. Учкомышто культурный, тунемме, санитарный, озанлык пашам тергыше комиссий-шамыч улыт. Начар паша лийын кая гын, комиссий вигак учкомыш увертара. Теве ик гана 6-шо „Б“ классыште тунемше Леня Егоров пырдыж воктен чернила атым пудыртен, пырдыжым амыртен. Ме тудым тудо кечынак учком заседанийыш ӱжыктышна, шылталышна. Егоров титакшым признатлыш да пырдыжым шкеак мушкаш мутым пуыш.

Комиссий арня еда кажне классыште могай дисциплина, опозданий улмо, мыняр да могай оценка-шамычым налме нерген сведенийым пога. А урок пытымек мый чыла учет тетрадьыш возен шындем, вара могай класс чыла шотыштат онычылно—тудлан куснылшо йошкар эмблемым пуаш палемдем. Шочмын эмблема уже кодшо арнясе эн сай классыште лиеш. Мемнан эмблема—тиде кум лӱкан флажок. Кызыт тудо 7-ше класс кидыште. 7-ше класс ӱмаште энпочеш кодшо ыле гын, кызыт тудо онычылно.

Школышто ме келшен илымашым виянден шогена. Мемнан школышто тунемше-шамыч тӱрлӧ калык гыч улыт: руш, марий, татар, немыч, украинец, латыш, чуваш, молат. Ме чыланат ик гай интернациональный школьный ешыште илена. Ме дружный улына, икте весылан полшена.

Кызыт учкомын тӱҥ пашаже—испытанийлан ямдылалтмаш пашам вуйлаташ. 10-шо мартыште учком заседанийыште завуч Анна Павловна Гребнева мемнан дене тиде пашам тӱҥалшаш шотышто беседым эртарыш. Учком тунемме ийым начар отметка-шамыч деч посна пытаршаш верч виян кучедалаш решитлыш.

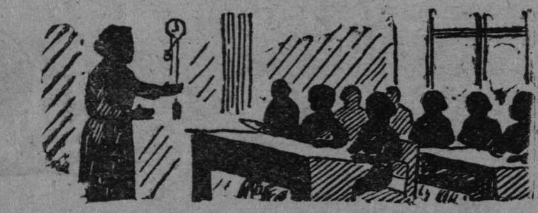
Учком председатель
Роза Михайлова.

Классыште ик начар отметкат ынже лий

Первый чырыкыште мемнан класс 100 процент успеваемостян ыле. Садлан мыланна кусньлшо Йошкар знамям пуышт. Йошкар знамян класс лияш могай почет! Но кокымшо чырыкыште южо йоча-шамыч черле кийышт, садлан ятыр начар оценкым нальыч. Тыге успеваемостьна 87 процент марте волен кайыш. Но ме вара сайын тунемын она керт мо? Кертына! Мемнан Маня Фуфлыгина, Галя Миронова, Нина Мосунова, Тамара Муругова, Зоя Андреева да молат начар оценкым ик ганат огыт нал. Но туге гынат, классыште але начар оценкат уло. Леонид Дунаев, Шура Пилинов чӱчкыдын „плохым“ налыт. Но тыге кодаш ок лий. Класс кумышо чырыкым начар оценка-шамыч деч посна пытараш мутым пуэн. Сайын тунемшышт начар тунемше-шамычлан полшат. Мыят, отличница семын, Зарипова Мариялан полшем. Мемнан класс пеш дружный. Садлан ме шкенан шонымынам тӱрыс шуктен кертына.

Вашке шошо каникул. Каникул деч вара 4-ше чырыкыште ик „плохо“ деч посна тунемаш тӱҥалына.

Галя Родионова,
6-шо „Г“ классын классный организаторжо.

Снимкыште: кӱшнӧ—Осоавиахим организацийын, ӱлнӧ—5-ше „Г“ классын пырдыж газетышт. Тыгай пырдыж газета-шамыч школышто чылаже 28 лектын шогат. Нунын коклаште 26—классный, 1—общешкольный, 1 — Осоавиахим организацийын. Газета-шамыч кӱкшӧ дисциплина, успеваемость да посещаемость верч кучедалыт. Нуным йоча-шамыч йӧратен лудыт, нунылан полшат.

Тунемме ий тӱҥалмек, мемнан школышто ала-кӧ ойым лукто: школа воктен йоча стадионым ышташ. Тиде ой дене чыла йоча-шамычат келшышт. И ме тудо кечынак шкенан стадионым ышташ тӱҥална. Республикыште первый школьный стадионым!

Школа воктен мланде участкым ойырышна, печым печышна. Йоча-шамыч товарым, ломым, кольмым нальычат, пундышым куклаш, мешайкалыше пушеҥге-шамычым руаш тӱҥальыч. Южышт беговой корным, баскетбольный, волейбольный площадкылан верым вискалаш, эрыкташ пижыч. А ӱдыр-шамыч ӱштер-воштырым налын, нуным йытыран ӱштын шындышт. Варажым пӱтынь стадионым идым гай тӧрлатен шындышна, кушко кӱлеш—ошмам шавышна. Тыге 4—5 кече коклаште школа воктене стадион лие. Но тиде эше тӱҥалтыш велэ. Вашке шошо шуэш, ме адакат пашашке пижына. Стадионеш фонтаным, душым оборудоватлен шындена. Тыгак лӱҥгалтышна лиеш. Лӱҥгалтышлан уже меҥге-шамыч ямде улыт. А летний театрнаже могае лиеш! Ме тушто концертым, самодеятельность вечерым эртараш тӱҥалына. Ты театрымат лум шулен каймек ыштена.

Клава Шеврина, Юля Горбунова да моло шуко йоча-шамычат мӧҥгышт гыч тӱрлӧ пеледыш нӧшмым конденыт. Тиде—беговой корно кок могыреш да клумба-шамычеш ӱдышашлык пеледыш нӧшмӧ.

Кеҥежым мемнан стадионышто каныш весела лиеш.

ГЕОРГИЙ ОРЛОВ.

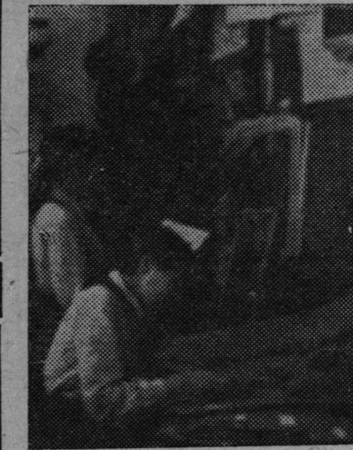
Классыште чапле порядок

7-ше классыште тунемше-шамыч шке классыштым арун кучат. Нуно классыштым тӱрлӧ плакат, лозунг, портрет, картина-шамыч дене сылнештареныт. Моло-шамыч семынак нуно знаменательный дата, достижений-шамыч лӱмеш витриным луктын шогат. Окнаш пеледышан шторым ыштен сакеныт.

Шке ыштена

Наглядный пособий шуко улмо дене мемнан школышто урок-шамычат интереснын эртат. Пособий-шамычым ме шкеак ыштена. Утларакшым биологий да зоологий дене ыштен улына. Кодшо ийын шкенан ола лишнысе пеледышан растений, шудо-шамычым поген, коллекций-шамычым ыштылна. Эн кугум да чаплым 6-шо „Б“ классыште тунемше Клава Шеврина ыштен.

Ондак мемнан плакат-шамыч вашке локтылалтыт ыле: нуным сакалтылаш нигушеч лийын огыл. Ме, тунемше-шамыч, чыла плакатымат йымачын кагаз дене клеитлылна, сакаш кандрам пыжыктылна. Ынде нуно шуко чытат.

КЛАВА ШЕВРИНА (ончыло), НИНА МЕЛЬНИКОВА да ТОЛЯ ФЕДОРОВ наглядный пособий-шамычым тӧрлатылыт.

Методический кабинетыште шуко яндау ате-шамыч улыт. Тушто плаун, лишайник, регенче, пӧртысӧ кактус улыт, а яндау-шамыч коклаш лышташ-шамычым ишыктарыме. Нунат мемнан кид дене ышталтыныт. Яндау ате ышташлан йоча-шамычын алмазышт лийын огыл. Но нуно ӧрын огытыл — яндаум гранит кӱй дене пӱчкеденыт, да атым ыштеныт. Садлан мемнам туныктышо-шамыч „изобретатель улыда“ маныт.

Изи класслаште тунемше-шамычат мемнан почешак каят. Теве 3-шо классыште тунемше-шамыч тӱрлӧ металлым коллекцийыш погеныт. 4-ше классыште тунемше-шамыч чывын вуйконгражым конденыт. Тудо даже 7-ше классланат кӱлеш.

АРЯ АФЕРИНА.
6-шо „А“ класс.

ОЛИМПИАДЫЛАН ЯМДЫЛАЛТЫНА

Мемнан ансамбльыште

2-шо сентябрьыште — тунемаш тӱҥалмеке, школыштына агитбригада организоватлалте. Тушко хоровой, физкультурный да моло кружок-шамычат пурышт. Агитбригада калык коклаште ятыр гана выступатлен. Мутлан: Волжскысо кермыч заводышто, „Заря“ чодра заводышто, молат. Ынде агитбригадына чот кушкын да мурышо да куштышо ансамбль маналтеш. Ансамбльыште хоровой, физкультурный, музыкальный, балетный да самырык каласкалыше-шамыч отделений улыт. Ансамбльыште чылаже 275 йоча-шамыч шогат, нуно чыланат музыкым, мурымашым пеш йӧратат.

Первый школьный олимпиада эртымек, тӱрлӧ организацийласе представитель-шамыч ончыктышт: ме национальный номер-шамычым шагал исполнятлена.

Олимпиадылан ямдылалтмаште нунын ойыштым шотыш нална. Кызыт шуко тӱрлӧ: эстонский, руш, марий, немыч, украинский, да моло калык муро ден куштымаш-шамычым тунемына.

Кодшо ийын мемнан школысо ятыр йоча-шамыч республиканский йоча олимпиадыште участвоватлышт. Тенийт, республиканский олимпиадыште участвоватлышаш верч кучедалына.

Люда Чистополова,
ансамбль бюрон вуйлатышыже, 7-ше классыште тунемше.

Школын струнный оркестрже олимпиадылан ямдылалтеш.

НЫЛ СМОТР

15 ден 16 февральыште мемнан школышто йоча-шамыч шкенныштын творчествым ончымо олимпиадым эртарышт. Тушто чылаже 417 еҥ участвоватлен, нунын коклагыч 217 йоча-шамыч лӱмын почмо выставкыште шкеныштын кид пашаштым, тӱрыштым, сӱретыштым, модельыштым ончыктышт. Тыште 3-шо классыште тунемше Борис Камаевын сӱретше-шамыч, Оля Залесован пидме салфетка утларак сай улыт. 200 тунемшышт самодеятельность—куштымаш, мурымаш, моло дене выступатлышт. Молодец улыт йоча-шамыч! Нунын талантыштлан куанаш велэ лиеш. Нунын коклаште искусствылан кӱлшӧ еҥ мыняре улыт!

Тыгай олимпиада эшеат кумыт эртаралтеш. Тушто эше шуко йоча-шамыч да чыла кружок участвоватлаш тӱҥалыт. А майыште пытартыш смотр районный олимпиадыш участник-шамычым ойырашлан эртаралтеш. Тунам чыла йоча-шамычат олимпиадыште участвоватлаш тӱҥалыт. Тудо смотрлан йоча-шамыч эн чапле номер-шамычым ямдылат, кугу творческий выставкым почыт.

Туныктышо А. И. САМОЙЛОВА.

7-ше классыште тунемше ОЛЯ ЗАЛЕСОВА салфеткыже дене.

Мый сӱретлаш йӧратем

Мый сӱретлаш пешак йӧратем, шонымашемжат художник лияш. 1-ше классыште тунемме годым мыят моло йоча-шамыч семынак шӱкшӱн сӱретлылынам. Кузе еҥ-шамыч сайын сӱретлен моштат? — вот тиде йодыш тунам мыйым шуко ӧрыктарен! Армийышке кайыше изам художник ыле. Тудын деч мый ятырлан тунемым. Паша ыштымыжым шуко гана вниманительно онченам. Моло художник-шамычын картинышт гычат сӱретым ыштылынам. А школышто сӱретлымаш урокышто чӱчкыдынак туныктышо кӧ мом кертеш, тудым сӱретлаш пуа ыле.

Мый утларак нелыракым: пейзажым, попугайым, еҥым, помидорым, киярым сӱретлылынам. Тыгерак мый тунемаш тӱҥальым. Мый танк, самолет, летчик-шамычымат сӱретлыл моштем. А турлӧ чия дене чиялтыме „Сталин йоча-шамыч дене“, „Пограничник ден пийже“ да „Понго погаш“ сӱрет-шамычым творчество выставкышке пуышым. Кодшо ийын олимпиадыште „Ворошилов имне ӱмбалне“ сӱрет дене участвоватленам ыле. Тудлан мыйым премироватлышт.

Борис Камаев.
3-шо „В“ класс.

БОРЯ КАМАЕВ витриным сылнештара.

Тиде кок страницысе материал-шамычым И. ФЕДОТОВ поген да литературно обработатлен, чыла фотоснимок-шамыч —К. КОШКИНЫН.

ЮННАТ КРУЖОКЫШТО ЧЫЛАЛАН ИНТЕРЕСНО

Первый гана юннат кружокышко толмеке ме туныктышо Вера Алексеевна Константинован ойлымыжым колыштна. Тудо юннат-шамычлан могай пашам, кузе ыштышаш нерген ончыктыш. Эрлашыжымак ме пашаш пижна: пакчасе да пасусо растений-шамычым уголокешак кушташ тӱҥална. 14-ше февральыште ӱдышна: уржам, шыдаҥым, кынем, арбузым, кагуным, кукурузым. Нуным ӱдашлан йоча-шамыч шкеак кагаз дене банкым ыштыльыч. Шукерте огыл пурсам, шӱльым ӱдымӧ. Ончыч ӱдымӧ пырче да нӧшмӧ-шамычше 4 лышташым колтеныт. Шыдаҥ самырык ужар вургым нӧлтен.

Ме шкенан юннатский пӧлемыште тӱрлӧ опытым ыштылына. Ик гана кок писте укшым кондышна, когынек вӱдан кок бутылкыш шогалтышна да иктыжым шокшырак пӧлемыш шындышна, весыжым йӱштыракыш. Мыланна палаш кӱлеш ыле: куштыжо лышташ вашкерак лектеш? Ик жап гыч пале лие: шокшыракыштыже. Тидын нерген ме биологий денат шинченна, но практически ыштен ончымаш шинчымашым утларак пуа.

Коридорышто „Новости дня“ оҥа уло. Тушто ик жап увертымаш кечыш: „Иоча-шамыч! Мӧҥгыда гыч ломыжым конден, леведыш йымак оптыза!“. Арня гыч тудым вес увер вашталтыш: „Школлан пеледыш нӧшмӧ-шамычым кондыза!..“ Тидат мемнан—юннат-шамычын тӱҥалме паша. Ме пеш дружный улына. Садлан керек-могай пашашкат организованно пижына. Ломыж погымашым 6-шо „А“ классыште тунемше Виктор Солнцев вуйлата. Кажне кечын гаяк йоча-шамыч ломыжым кондат. Ынде ме 1 тонным утла поген улына. Ончычшо йоча-шамыч ломыжым викак лум ӱмбак опталыт ыле. Тыге тудо локтылалт кертеш. Тидым Виктор ужын, да ломыжым леваш йымак кукшо верыш кусарыктен.

Кеҥежым мемнан школа йыр пеледыш, сад-шамыч лийыт. Школнан лӱмын опытный участокшо почылтеш. Тушакын ме кукурузымат, арбузымат, киярымат, кагунымат, пеледыш-шамычыммат—чыла ӱдена. Вот и опытный участкым ӱангдашлан ме ломыжым погена. Школнам йырым-йыр ужартена. Тиде пашалан ме уло вийна дене пижына.

Юный натуралист-шамыч уголокышто пашам ыштат.

Юннат-шамыч:
Клава Шеврина, Юля Горбунова, Тамара Муругова, Зоя Андреева.

Кузе ме ӱдрамаш кечым эртарышна

8 мартыште туныктышо Анна Павловна Международный ӱдрамаш кече нерген докладым ыштыш. А эрлашыжым, каныме кече годым, ме — 6-шо „Г“ классыште тунемше-шамыч, ӱдрамаш кече лӱмеш угощенийян куаныме касым эртараш решитлышна. Оксам погышна, плюшкым, печеньым, канфетым нална, котлетым ышташ шылым ямдылышна. Учком вуйлатыше Роза Михайлова какаом шолташ шӧрым кондыш. Чыла ямдылмек, 9-ше мартыште 8 шагат эрдене ме кумытын—Галя Родионова, Галя Миронова да мый, угощенийым ямдылаш тӱҥална. Галя Родионова котлетым ыштылаш тӱҥале. Тудо чыла тӱрлӧ кочкышымат шолтен мошта. Садлан эн йӧсӧ пашамат—котлетым ышташ—тудо шке нале. Меже какаом, пареҥгым эрыктен шолташ тӱҥална.

6 шагатлан кастене йоча-шамыч погынен шуыч. Мемнан дене веселитлымаш тӱҥале! Патефоным шындышна, муро почеш модаш, кушташ тӱҥална. Вечерыш туныктышо-шамычым ӱжна. Угощенийым ыштышна, а вара 10 шагат марте модна. Ай, могай весела куаныме кас ыле!

НИНА МОСУНОВА.
6 „Г“ класс.

Кагаз ыштымым ончаш экскурсий дене

Мемнан олаште кагаз ыштыме комбинат уло. Садланак химий предметым тунемме дене пырля ме кузе кагаз ышталтмымат тунемаш решитлышна. Теле каникул годым тиде заводыш экскурсий дене мийышна. Комбинатысе инженер Сергеева мемнам кагазым кузе ыштыме нерген палдарыш.

Вет ик гана мийме денат кагаз кузе ышталтмым раш пален налаш ок лий. План почеш ме химий дене туныктышо Елена Алексеевна дене пырля тӱрлӧ цехлашке эше икмыняр экскурсийым ыштена. Комбинат кагаз кузе ышталтме нерген лекцийым ышташ еҥ-шамычым ойырен. Тиде лекцийышке ме—7-ше классыште тунемше-шамыч коштан тӱҥалына.

ГАЙА ГРЕБНЕВА.

Пионерский пӧлемеш йоча-шамычын творчествым ончымо выставка почылтын. Тушто сӱрет, тӱр, вышивка-шамыч ончыкталтыт.

СНИМКЫШТЕ: шолаште—йоча-шамыч выставкым ончат. Пурлаште — „Футболист-шамыч“ НЮРА ИВАНОВАН вышивкыже (5-ше „Б“ класс).

ГРАНИЦА ВЕС ЕЛНЕ

Самолет ден линкор кокласе кучедалмаш

Германский самолет торпедоносец-шамыч Крит остров районышто английский военный корабль-шамычым пален налыныт. Корабль-шамыч тушманын самолетшым ужмек зенитный орудий-гыч лӱйкалаш тӱҥалыныт.

Зенитный артиллерий-шамыч лӱйкаленыт гынат, самолет - шамыч корабльым атаковатленыт. Германский увертарымаш почеш торпедо-шамыч кок линкорыш логалыныт да пудештыныт. Нунын пудешталтмышт годым линкор-шамыч кужу жаплан шем шикш дене петырналтыныт.

Английын ик корнышты-жо пулеметный гнездо.

ТАСС фото.

США-ште 7906000 пашадыме

Америкын Соединенный Штатлаштыже кызыт чылаже 7906000 пашадыме шотлалтеш. Пытартыш жапыште 3 миллион утла пашадыме-шамыч у военный завод-шамыч ыштыме районлашке паша кычалын толыныт. Тыште пеш шагал енже пашам муыныт. Пашаш нурен кертдыме-шамыч пелэ шужен илат.

Тунныктышо-шамыч огыт сите

Японийыште Токийский районысо начальный школлаште туныктышо-шамыч огыт сите. Район кӧргысӧ 820 школлаште 1070 туныктышо ок сите. Туныктышо-шамыч изи зарплатылан лийын школлаште пашам ынешт ыште.

Кӱчыкын

● 60 ий ончыч знаменитый шведский путешественник Норденшельд „Вега" судно дене европейско-азиатский материкым йыр савырнаш тыршымыжла Лена эҥер устье воктене телым эртарашыже логалын. Телым эртарыме жапыштыже, Норденшельд Челюскин мысеш серышым возен коден. Серышым шведский, английский да руш йылме дене возен, серышыштыже тудын кушто улмыжым шочмо верышкыже увертараш йодын.

Тиде серышым советский арктический экспедиций Челюскин мысыште муын.

Серыш рӱдаҥше консервный банкыште шуко ий киен да ваш пижын шичше комыш савырнен.

Научный пашаеҥ-шамыч посна лабораторийыште тиде письмам ачаленыт. Кызыт тудо Арктикын Музейыштыже аралалтеш.

Йошкар-Оласе 4 №-ан школын юный ворошиловский стрелокшо-шамыч (шола гыч пурлашке) Митрофанов Володя, Киселев Серёжа, Морозов Володя.

Фото А. Овечкинын.

Руш йылмым тыршен тунемам

Мый руш йылмым йӧраген тунемам. Вет тудым сайын шинчыде моло предмет-шамыч денат тунемаш нелэ, сай умылаш ок лий. Садланак тунемме ий тӱҥалме годымак мый руш йылме дене чот заниматлаш тӱҥальым.

Тений тунемаш тӱҥалмем годым ударный да безударный мутышто шуко йоҥылышым ыштылам ыле. Тидлан мый йолташем-шамыч дене тӱшкан погынен, тиде темыланак дополнительный диктантым эртарышна, ошибкынам тӱшкан тергышна. Тунеммаште умылдымо мутат ятыр лиеш. Мый нуным посна тетрадьыш возалтем да вара туныктышо деч йодам.

Смирнова Калерия.
Йошкар-Ола, 8-ше номеран школа, 6-шо „В" класс.

ШУТКА ШАМЫЧ

Кертын огыл

Школышто кугу перемен годым кок йоча-шамыч мутланат.

— Тый адак тудо предмет денак каласен кертын отыл мо?

— Нигузеат кертын омыл. Шинчет, мыланем ончыч пумо йодыш-шамычымак пуэныт.

Будильник кертын!

Кок ӱдыр-шамычын мутланымышт гыч:

— Тый таче молан школыш вараш кодын толынат? Адакат будильник йыҥгыртaлтен огыл мо?

— Йыҥгырталташыже, йыҥгырталтен... Мыйын малымем годым эре йыҥгыртaлта, вот мо вет!

Метаграмма-шамыч

„Г" дене — машина часть,
„Ч" дене — кайык.

Ягодаров Наум.
Ронгинский район,
Кужмаринский НСШ.

* * *

„Н" дене — жидкость,
„Г" дене — мланде виса.

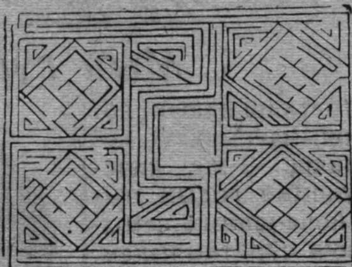
Мокеев Илья.
Куженерский район,
„Чашкер" колхоз.

Анаграмма

Эҥер мый улам,
Вашталтен шындет
Пытартыш буквам,
Порт коклaсе корно лиям.

Алексеев Никандр.
Сернурский район,
Родионовский НСШ.

Лабиринт

Н. Потапов колтен.

Шӱм кунам кана?

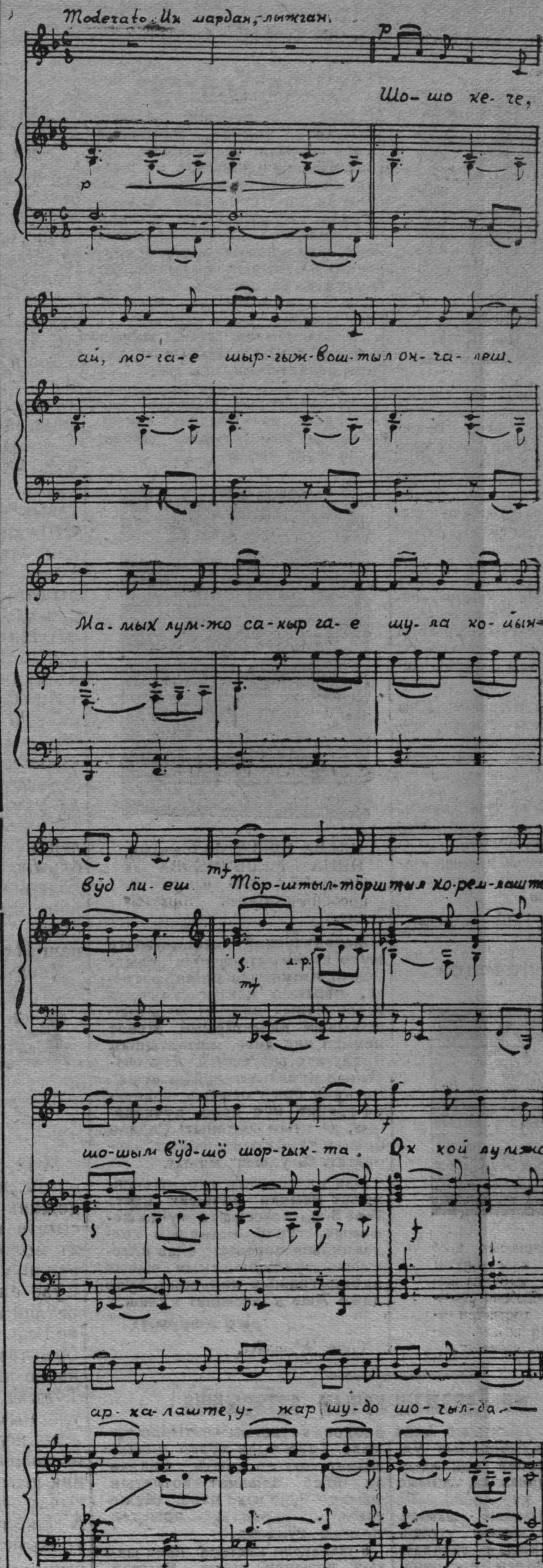
Айдемын шӱмжӧ вӱрым вӱр корно дене коштыкта. Тыште шӱмлан шагал огыл пашам ышташыже логалеш. Мутлан: шӱм вий дене моторчик пашам ышта ыле гын, тиде моторчик шӱмын ик кечыште ыштыме пашаже дене 19300 килограммым ик метр кӱкшытыш нӧлтал кертеш ыле. А витле ий паша ыштыме жапыштыже шӱм тоннат утла грузым 300 тӱжем метр кӱкшытыш але вес семын манаш гын, мланде шар ӱмбалнысе эн кӱкшӧ курык деч ат ятыр кӱшкӧ кӱзыкта ыле.

Шӱмат кана улмаш. Шкенжын кажне сокращенийже деч вара шӱм ик мыняр десятый секунд жап нимогай раздраженийымат огеш шиж. Тиде жапыште тудым нимо денат сократитлыкташ огеш лий: тудо угыч сократитлалташыже вийым пога. Тыге, кровообращенийым пужыде, шӱм кажне минутышто 20 секунд наре, ик кечыште 8 час наре кана. Мемналан гын, шӱм чарныде паша ыштымыла чучеш.

С. Альтшулер.

ШОШО

Мутшо ЧАЛАЙ ВАСЛИЙЫН. Семже ПАЛАНТАЙЫН.
Фортепианный партий К. СМИРНОВЫН.

1. Шошо кече, ай, могае
Ширгыж-воштыл ончалеш.
Мамык лумжо сакыр гае
Шула койын — вӱд лиеш.

Тӧрштыл-тӧрштыл коремлаште
Шошым вӱдшӧ шоргыкта.
Ок кой лумжо аркалаште,
Ужар шудо шочылда.

2. Ончо, таче кава чапле,—
Яндаула вел коеш.
Турий чӱчкыш вуй мучаште,
Яндар йӱкшӧ шергылтеш.

Толын улыт шырчык-шамыч
Мемнан садышке илаш.
Лектыт шукын йоча-шамыч
Шырчык мурым колышташ.

Йоҥылышым тӧрлатена

„Ямде лий" газетын 10-шо номерын 4-ше страницысе „Мераҥ ден карсак" стагьяште (первый колонко) тыге лудман: „Тора гыч ончымаште нуно икгай койыт, но чынжым гын, нуно кок вид гыч улыт".

„Умшаштышт улыжат кок тӱрлӧ пӱышт' велэ вийныше улыт".

Редакций.

Ответственный редактор—П. А. КЛЮКИН.

Э 1200 1—4 Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже.